

dette Punkt vil vise sig en større Beredvillighed til at yde det Fornødne. Dernæst ville vi paa Grund af Almue-skolevæsenets store Vigtighed for Samfundet i det Hele finde det aldeles i sin Orden, at Staten træder hjælpende til, og vi nære ingen Betænkelse ved at tilraade, at der saavel til Udvidelsen af Skolernes Lokaler som til Lønningen af Medhjælperen gives et Bidrag fra Statskassen. Omkostningerne ville ogsaa kunne lettes noget ved, at der indrømmes de lokale Skolebestyrelser en vis Frihed i Indretningen af Bogeskolen. Ved saadanne Skoler vilde Lærereinder, der mulig tillige kunde overtage Undervisningen i kvindelig Haandgjerning, ubetinget være at anbefale. I Forbindelse med en saadan Ordning vilde vi ansætte det for særdeles ønskeligt, at der stillede større Forbringere til Skolens Fornying med Læremidler, hvilke med nogen Anstrengelse og Omhu fra Læreren Side for en stor Del kunne erverves uden synderlig Omkostning; fremdeles vilde det upaatvivelig fremme Børnenes Læselyst og fremkalde større Interesse i Hjemmet for Skolens Gjærning, om det paalagdes Forældrene selv at anskaffe til Børnene den danske Læsebog.

Med Hensyn paa Forlængelsen af den skolepligtige Alder erkende vi, at den i og for sig er ønskelig. Det er umiskjendeligt, at den ikke blot vil være af Betydning med Hensyn til en syldigere Kundskabsudvikling, men ogsaa for Karakterens Dannelse. Vi tør desuagtet ikke, saaledes som Forholdene for Tiden stille sig, tilraade den. Ikke blot vil det blive en trykkende Byrde for den ubemidlede Befolkning at maatte give Afkald paa den Hjælp til Familiens Underhold, Barnets Arbeidskraft kan yde, men vi ere forvisse om, at en saadan Bestemmelse ogsaa vil møde Modstand hos de heldigere stillede Klasser i Samfundet. Den Betragtning, at Barnets Skolegang naturlig ophører med Barnets Konfirmation, er saa rodfæstet, at den vanskelig vil kunne udryddes. Forlængelsen af Skoletiden maatte derfor lede til en Forandring i Bestemmelsen om Konfirmationsalderen, men det vil neppe lykkes at vinde Indgang for en saadan Forandring. Vi betvivle ogsaa, at der under de nuværende Forhold i Skolen vilde vindes Meget derved, idet Læreren paa Grund af den store Aldersforskjel, der vil fremkomme mellem Eleverne i ældste Klasse, vanskelig vil kunne indrette sin Undervisning saaledes, at den kan give noget virkeligt Udbytte for de Ældste. Derimod kan det vistnok være hensigtsmæssigt at indrømme de Forældre, der ønske det, Ret til at lade deres Børn frekventere Skolen til 15 Mars Alderen.

Det tredie Punkt er Oprettelsen af Fortsættelsesskoler. Vi erkende det Ænskelige i, at der gennem saadanne gives den konfirmerede Ungdom Leilighed til en videregaaende Udvikling, og vi ville anse det for et stort Fremskridt, om det kunde

lykkes rundt omkring i Landet at faae dem bragte i Gang. At der ogsaa paa Landet søles en Trang til en videregaaende Undervisning, derom vidne de Aftenkoler og Folkehøjskoler, der ere oprettede i de sidste Aartier. Det er os imidlertid noget tvivlsomt, om det vil være rigtigt at fremme dem ved bestemte Paabud til Kommunen, og om det ikke vil være rigtigere ganske at overlade dette til den frivillige Virksomhed. Den i Lovudkastet foreslaaede Bestemmelse er ganske vist særdeles moderat, men den vil dog i mange Kommuner vække Uvillie mod selve Tanken, og en saadan Uvillie vil ikke blot være tilstrækkelig til at hindre dens Gjemmemførelse, men vil ogsaa let virke til at berede de øvrige Bestemmelser i Lovudkastet en mindre gunstig Modtagelse. Vi ville derfor tilraade, i Stedet for at paalægge Kommunerne en saadan Forpligtelse, at indrømme dem en Ret til at yde Understøttelse til Oprettelsen af Fortsættelsesskoler, og især rigt lade sig nøie med gennem de forskellige Midler, der staa til den overordnede Bestyrelses Raadighed, at søge at vække Interesse for en større Oplysning og at støtte en saadan Interesse, hvor den træder frem. Dette kan sikkert ske paa flere Maader f. Ex. ved et Honorar til de Lærere, der bringe saadanne Fortsættelsesskoler i Gang, ved at skænke Undervisningsmidler, ved at give Læreren Leilighed til videre Uddannelse i saadanne Fag, der fortrinnsvis kunde vække Ungdommens Lyst til videre Uddannelse osv. Man kunde ogsaa indrømme de Kommuner, der indføre Sverdagsundervisning om Vinteren for alle Børn, Ret til at anvende tvende halve Dage til Undervisning af de Børne, hvorved Kommunen vilde kunne iværksætte en saadan uden synderlig Udgift, og Læreren yde sin Undervisning uden at miste den nødvendige Fritid.

Iøvrigt er der med Hensyn til begge de tvende sidst omtalte Punkter nogen Forskel mellem Forholdene paa Landet og i Byerne. I Byen er der efter vor Erfaring en mere levende Følelse af Nødvendigheden af, at Skoleundervisningen i Almueskolerne udvides, og som Følge heraf ogsaa en større Beredvillighed til at yde, hvad der kræves. Vi kunne i den Henseende henvise til Forhandlingerne i den af Regeringen nedsatte Rådskommisssion, der ogsaa rettede sin Opmærksomhed paa, hvorledes der lod sig opnaa en syldigere, for Alle uden Hensyn til deres Kaar lige tilgængelig Undervisning end den, der nu tilbydes i Fristolen (Borgerskolen). Det blev i denne Kommisssion erkjendt, at Ingen ved sine Kaar bør være hindret i at opnaa en saadan Undervisning og Indsigt, som paa den ene Side kræves for at kunne blive en nyttig Borger i Staten og i Kommunen, og som paa den anden Side er Kilden, hvoraf Erkjendelsen af egne Mangler skal søges, og hvorfra atter Altraaen efter og Evnen til materielt og aandelig, at løfte sig udspringer. I Forbindelse